روزنامه شرق

چهارشنبه ۳۱ اردیبهشت ۱۴۰۴
۲۳ ذی‌القعده ۱۴۴۶
۲۱ می ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۱۱۵
۳۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

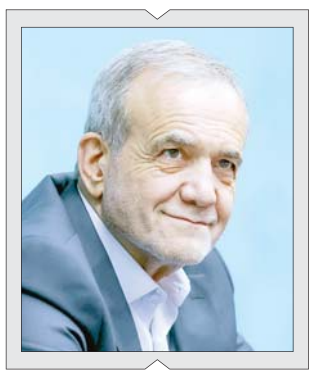

پزشکیان در دیدار وزیر خارجه ترکمنستان:

تقویت همکاری‌ها رفاه و امنیت دو ملت را تضمین می‌کند

۲

در «شرق» امروز می‌خوانید: سانچز عقب‌نشینی نمی‌کند؛ چشم در چشم نتانیاهو • رئیس کل بانک مرکزی در نشست نظارتی مجلس؛ تأمین مالی ارزی ۱۰ میلیارددلاری در سال جاری

«شرق» از سایه سنگین زیاده‌خواهی‌های آمریکا بر مذاکرات هسته‌ای ایران گزارش می‌دهد

دیپلماسی فرصتی برای نجات دارد

مهدی بازرگان: با گذشت چهار دور از مذاکرات هسته‌ای میان ایران و ایالات متحده، پیچیدگی‌ها و ابهامات فراوانی همچنان بر مسیر گفت‌وگوهای تهران و واشنگتن سایه افکنده است. تأکید بیش از حد دولت دونالد ترامپ بر سلب حق غنی‌سازی اورانیوم از ایران، نه‌تنها گره‌های موجود را کورتر کرده، بلکه دور پنجم مذاکرات را در معرض تأخیر یا حتی تعلیق قرار داده است. این پافشاری غیرمنطقی آمریکا که در تضاد با حقوق مشروع ایران در چارچوب معاهده منع گسترش تسلیحات هسته‌ای (NPT) قرار دارد، مذاکرات را به لبه پرتگاه کشانده و بیم شکست گفت‌وگوها را بیش از پیش تقویت کرده است. در این میان، تحرکات مخرب برخی بازیگران بین‌المللی، به‌ویژه کشورهای اروپایی و طرح ایده‌هایی نظیر کنسرسیوم غنی‌سازی، لایه‌های جدیدی از پیچیدگی را به این معادله حساس افزوده است. ایران از ابتدای مذاکرات غیرمستقیم با ایالات متحده که با میانجیگری عمان در مسقط و رم برگزار شده، بر حفظ حقوق هسته‌ای خود تأکید کرده است. عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران، در واکنش به اظهارات اخیر کارولین لویت، سخنگوی کاخ سفید که بار دیگر بر خط قرمز آمریکا مبنی بر توقف کامل غنی‌سازی در ایران تأکید کرد، موضعی قاطع اتخاذ و تأکید کرد: «هرچقدر این مواضع را تکرار کنند، تغییری در اراده ما ایجاد نمی‌شود. غنی‌سازی حق مسلم ایران است و ما به آن ادامه خواهیم داد». این اظهارات، پاسخی صریح به استیو ویتکاف، مذاکره‌کننده ارشد آمریکا بود که در مصاحبه‌ای با شبکه ای‌بی‌سی مدعی شد: «ما حتی یک درصد ظرفیت غنی‌سازی را به ایران نخواهیم داد». این رویکرد غیرسازنده آمریکا که با فشارهای اسرائیل و مواضع تند نتانیاهو هم‌راستا به نظر می‌رسد، مذاکرات را عملا به بن‌بست کشانده است. به گفته یک مقام ایرانی که نخواست نامش فاش شود، «ایران نمی‌خواهد در مذاکراتی شرکت کند که نتیجه آن از پیش شکست‌خورده باشد.

گزارش تیتر یک را در صفحه ۳ بخوانید

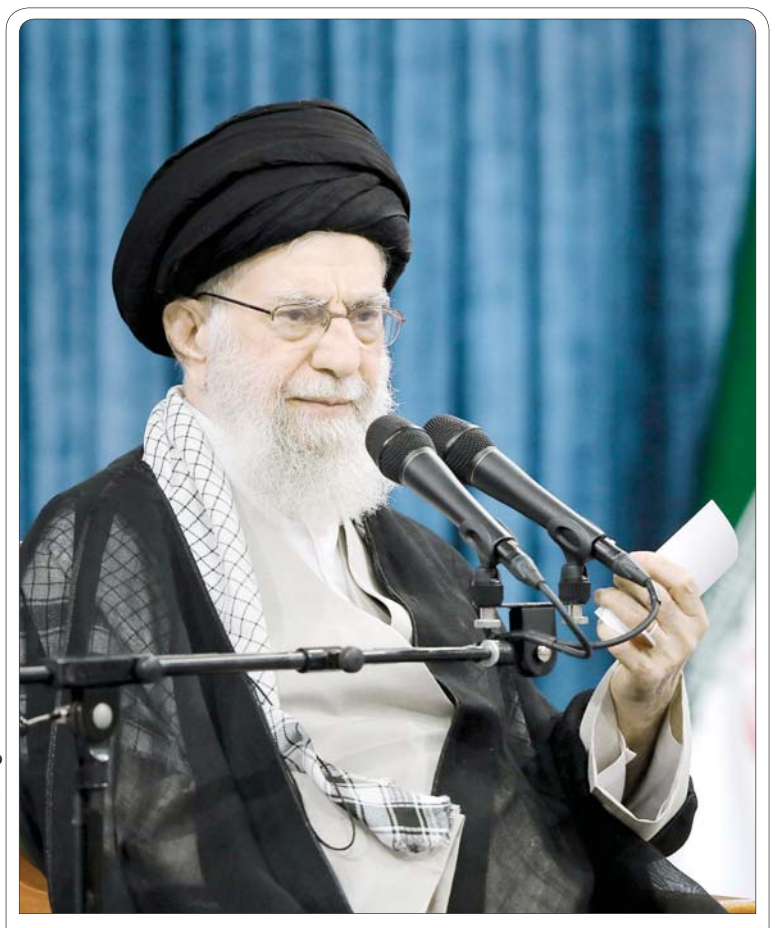

صفحه ۲ را بخوانید، عکس: پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری

رهبر انقلاب در دیدار خانواده‌های شهید رئیسی و دیگر شهیدان خدمت:

حرف آمریکایی‌ها که به ایران اجازه غنی‌سازی نمی‌دهیم، غلط زیادی است

«شرق» از طرح جدید مجلس برای کاهش میزان مهریه گزارش داد

قانون‌گذاری مردانه

صفحه ۱۰

سرمقاله

حق بر لوبیاچیتی

کامبیز نوروزی
حقوق‌دان

احتمالا این عنوان را مضحک و شاید هم عجیب بدانید. حق با شماست. اما این عنوان بیانگر واقعیت‌هایی تلخ، دردناک و عجیب است که این روزها بر ما می‌رود. قیمت لوبیاچیتی گران شده است. وزیر جهاد کشاورزی وعده داد که قیمت لوبیاچیتی متعادل خواهد شد. در این خبر کوتاه و این دانه کوچک خوراکی اما نکته‌های بلند و رموز بزرگی نهفته است. چند مورد از آنها را به اشارتی ببینیم و بگذریم.

سرطان اقتصاد کشور چنان متاستاز داده است که بحران قیمت‌ها از ارز و طلا به چیزی مثل لوبیاچیتی رسیده است. این سرطان پیشرفته در حال فتح همه اندام‌های اقتصاد کشور است. آشفتگی اوضاع چنان شده که یک وزیر مملکت نه درباره قیمت ارز، سکه، مسکن و خودرو، بلکه در محوطه نهاد ریاست‌جمهوری در برابر خبرنگاران در مورد قیمت لوبیاچیتی توضیح می‌دهد. وزیر جهاد کشاورزی در توضیح خود می‌گوید: «علت گرانی قیمت لوبیاچیتی به دلیل حذف ارز ترجیحی و واردات این کالا با ارز توافقی بود. از سوی دیگر، قیمت جهانی آن ۱۵ تا ۲۰ درصد افزایش یافت که در هفته‌های پیش‌رو متعادل خواهد شد». او فقط علت گرانی را بیان می‌کند و معلوم نیست آن قیمت متعادلی که می‌گوید چیست، ولی مهم این است که این توضیح درواقع بیانی محترمانه و رمزآلود و پوشیده از استیصال، بی‌برنامگی، فقدان یک نظام برنامه‌ریزی هوشمند و آگاه و صادق است. در تدوین و تصویب مقررات اقتصادی کشور اصولا توجهی به آثار برنامه‌ها و مقررات نمی‌شود؛ گویی دولت فقط در فکر حل مشکل خودش است نه مشکلات کشور. قریب دو دهه است که دولت‌ها به همین شیوه عمل می‌کنند. دولت‌ها مثل جراحی شده‌اند که برای درآمد خود برای بیماری که نیاز به جراحی ندارد، عمل جراحی تجویز می‌کنند؛ یا وکیلی که در یک پرونده که بدون اقدام قضائی قابل حل‌وفصل است، برای درآمد بیشتر، موکل را به اقدام قضائی توصیه می‌کند. یک نظام حقوقی کارآمد برای جامعه طراحی می‌شود نه برای لاپوشانی معایب ساخت قدرت. به گفته وزیر کشاورزی، حذف ارز ترجیحی و واردات لوبیاچیتی با ارز توافقی علت اصلی گرانی این دانه خوراکی است. کسانی که با این سیاست اقتصادی قصد کاهش بحران مالی دولت کرده‌اند، آیا عوارض آن را دیده‌اند؟ آیا راهی برای کاهش این عوارض منفی پیش‌بینی کرده‌اند؟ شواهد حاکی از آن است که پاسخ هر دو سؤال منفی است. این درست است که مشکلات و بحران‌های عظیم اقتصادی گریبان کشور را گرفته است، اما دولت‌ها به‌جای آنکه علت‌های اصلی را از بین ببرند، بار مشکلات را بر دوش مردم می‌ریزند. فساد، مدیریت رانتی نالایق، نظارت استصوابی و گزینش‌های غیرقانونی در نصب و عزل مدیران ارشد، تبعیض‌های گسترده در اجرای قانون، ریخت‌وپاش‌های بی‌حساب‌وکتاب در وزارتخانه‌ها، شرکت‌های دولتی، شرکت‌های نیمه‌دولتی و... عصاره اقتصاد کشور را می‌بلعد.

چرا دولت‌ها این بیماری‌ها را درمان نمی‌کنند؟

چرا برای پول‌های هنگفتی که در هزارتوی ساخت قدرت هدر می‌روند، فکری نمی‌شود؟

آقای رئیس‌جمهور صادقانه و براساس سبک زندگی خود توصیه به صرفه‌جویی مثلا استفاده‌نکردن از پنکه و کولر برای کاهش برق می‌کند. این سخن از کسی که خود زندگی و اخلاقی سالم و صادق دارد، شنیدنی است، ولی با استامینوفن که نمی‌شود به جنگ سرطان رفت. الان مردم نیاز به توصیه صرفه‌جویی ندارند. قیمت انواع کالاهای خوراکی و پوشاکی و انرژی چنان شده است که مردم به خودی خود مجبور به صرفه‌جویی و مصرف کمتر هستند؛ مگر گروه کوچکی از افراد، ازجمله وابستگان قدرت در دولت و جاهای دیگر که اغنیا و ثروتمندان هستند و از هیچ مصرف انبوهی دریغ ندارند. اما بدتر از همه اینها، چیزی است که آن را سقوط عمومی می‌توان نامید. دغدغه‌های دولت و طبعا ما مردم به آنجا کشیده است که از نگرانی در حقوق بنیادین و ارزش‌های بلند و عالی به نگرانی در غذا و لوبیاچیتی رسیده‌ایم. معروف است که ارزش آدم‌ها را می‌شود از نگرانی‌ها و دغدغه‌های آنها فهمید. تا حال کمتر سخنی از مفاهیمی مانند آزادی بیان، آزادی احزاب، هنر، ابداعات و نوآوری‌های فکری و برنامه‌ریزی برای مقابله با فساد و تولید سلامت در زندگی جامعه، از وزرا و نمایندگان مجلس شنیده‌ایم که حاکی از دغدغه آنها باشد. یکی همه حرفش سخت‌گیری و مجازات برای پوشش زنان است و دیگری از قیمت لوبیاچیتی می‌گوید. حق بر غذا ابتدایی‌ترین حق اساسی ملت است. در رفتار و گفتار قانون‌گذار و بخشی مهم از دولت، آنچه از حقوق اساسی می‌خواستیم، به حق بر غذا رسیده است. این شأن این ملت نیست آقای پزشکیان. وزرایتان را هم‌شأن ملت کنید.

یادداشت

ایران و خاورمیانه در حال تغییر

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط
اقتصاددان و استاد دانشگاه مفید

معادلات روابط بین‌الملل در قرن بیست‌ویکم به‌سرعت در حال تغییر است. جهان تک‌قطبی پس از فروپاشی اردوگاه کمونیسم و به تعبیر فوکویاما تحقق پایان تاریخ، آن‌طورکه جهان غرب انتظار داشت رخ نداد و اکنون جهان در حال چرخش به سوی جهان چندقطبی بر مبنای منافع اقتصادی است. مدت‌هاست تولید ناخالص داخلی چین، کشورهای اروپایی را پشت سر گذارده، اکنون از تمامی اتحادیه اروپا پیشی گرفته و پس از آمریکا در رتبه دوم قرار دارد. به این ترتیب جایگاه جهانی اروپا نسبت به دهه‌های قبل رو به افول گذارده، موقعیت اقتصادی و فناوری آنها نسبت به دو قدرت کنونی اقتصاد جهان پایین‌تر بوده، با مشکلات متعددی دست و پنجه نرم کرده و زندگی برای شهروندان آنان سخت‌تر شده است.

در این راستا سفر ترامپ به کشورهای حاشیه خلیج فارس، یک اقدام راهبردی در جهت انجام قراردادهای جدید اقتصادی و تعمیق نفوذ منطقه‌ای آمریکا در فضای جدید جهانی است. آمریکا به کشورهای خلیج فارس، به چشم شرکای بلندمدت نگاه کرده که در قبال تضمین امنیت این کشورها، قراردادهای گسترده مالی و توسعه همکاری در حوزه هوش مصنوعی و فناوری‌های پیشرفته را در دستور کار خود دارد. ازاین‌رو افرادی مانند زاکربرگ و ایلان ماسک برای تحقق این ایده، ترامپ را همراهی می‌کردند.

از منظر آمریکا، خاورمیانه جدید با اتکا به منابع عظیم انرژی و ورود فناوری جدید می‌تواند در یک افق میان‌مدت جایگزین اروپا شود و این چالشی بزرگ برای اروپای امروز است.

مدت‌هاست کشورهای حاشیه خلیج فارس این تغییر را درک کرده و با رویکردی باز به استقبال آن رفته‌اند. به همین دلیل به بازتعریف نقش خود به‌عنوان قطب جهانی نوآوری پرداخته‌اند. آنان تصور می‌کنند دستیابی به این موقعیت با شراکت و پذیرش رهبری آمریکا امکان‌پذیر است. بر این اساس، عربستان در راستای تحقق چشم‌انداز ۲۰۳۰ خود متعهد به سرمایه‌گذاری ۴۰ میلیارد دلاری در زمینه توسعه هوش مصنوعی شد، قطر نیز ۲.۴ میلیارد دلار برای توسعه هوش مصنوعی در نظر گرفت. امارات نیز از طرح سرمایه‌گذاری هزار و ۴۰۰ میلیارد دلاری برای مشارکت با آمریکا طی دهه آینده در زمینه زیرساخت‌های هوش مصنوعی، نیمه‌هادی‌ها و... خبر داد. در این سفر، این کشورها از ترامپ خواسته‌اند قانونی که صادرات نیمه‌هادی‌های پیشرفته به خلیج فارس را محدود می‌کند، حذف کند. در واقع براساس سرمایه از کشورهای منطقه خلیج فارس و فناوری از آمریکا، مشارکت دنبال می‌شود.

این کشورها برای تحقق آرمان خویش نیازمند ثبات منطقه و امنیت کشورهای خود هستند. بر این اساس آنان خواستار تقویت سامانه‌های پدافند هوایی میان ایالات متحده و کشورهای شورای همکاری خلیج فارس شدند. شاید بتوان گفت در صورتی که امور آن‌طور پیش برود که آنان می‌خواهند، در آینده شاهد ناتویی جدید جایگزین ناتوی قبلی باشیم که بار مالی آن را کشورهای منطقه خلیج فارس بر دوش می‌کشند.

بر این اساس بازسازی سوریه، مذاکرات هسته‌ای با ایران، و مسئله اسرائیل نیز در این گفت‌وگوها مطرح بوده است. پس از مذاکرات، عربستان بدهی‌های سوریه به بانک جهانی را پرداخت کرد. آمریکا تحریم‌های سوریه را حذف کرد. کشورهای عربی آماده مشارکت در بازسازی سوریه شدند.

این رؤیاپردازی با چالش‌هایی روبه‌رو است. نفوذ فزاینده چین یکی از مهم‌ترین‌هاست. به‌طور طبیعی موضوع ایران در کانون توجه طرف‌های این سفر بوده است. ایران می‌تواند تهدیدی برای تحقق چشم‌انداز یادشده باشد. ازاین‌رو توافق یا همراه‌کردن ایران برای آمریکا اهمیتی بیش از گذشته یافته است.

به نظر می‌رسد دستیابی به توافق پایدار می‌تواند منافع ایران، آمریکا و کشورهای منطقه را تأمین کند. این توافق برای ایران هم مفید است، می‌تواند با اتکا به ظرفیت‌های خود، از این بحران‌ها خارج شود و رونق اقتصادی و نشاط اجتماعی در کشور ایجاد کند. ایران می‌توان در قالب همکاری‌های جدید، جایگاهی متفاوت در منطقه پیدا کند. ایران امروز با انتخاب مسیر مذاکره و چانه‌زنی مسیر درستی را طی می‌کند. در غیر این صورت، شاهد شکاف‌های بزرگ‌تری میان کشورهای همسایه و ایران خواهیم بود.

کشورهای حاشیه خلیج فارس نیز با پذیرش همکاری و سرمایه‌گذاری در ایران، ثبات و امنیت خود را تضمین می‌کنند؛ اما آمریکا برای تحقق هدف‌های خود نیازمند کنش‌های بیشتری برای حفظ موقعیت جهانی خویش است. همچنین بدون حل نزاع اسرائیل و فلسطین، خاورمیانه رنگ ثبات را نمی‌بیند شاید به همین دلیل باشد که چندی پیش ترامپ از تشکیل یک دولت فلسطینی سخن گفت.

یادداشت

پاسخ به یادداشت «شرق»

سازمان حفاظت از محیط زیست در پاسخ به یادداشتی با عنوان «پیش به سوی دولت تک‌نفره؟» نوشته مهرداد احمدی‌شیخانی، جوابیه‌ای را به روزنامه «شرق» ارسال کرد. متن این جوابیه به شرح زیر است:

در تاریخ ۱۴۰۴/۲/۶ مطلبی با این عنوان «پیش به سوی دولت تک‌نفره؟» در آن روزنامه به چاپ رسیده است. خواهشمند است به موجب ماده ۲۳ قانون مطبوعات، جوابیه این سازمان جهت تنویر افکار عمومی منتشر شود.

- تشریح طرح:

سایت پتروشیمی امیرآباد به مساحت ۹۰ هکتار در ۱۰کیلومتری شمال‌غربی شهر بهشهر و در حاشیه جاده بهشهر به زاغمرز واقع شده است. طرح دارای دو فاز خواهد بود؛ فاز اول شامل: واحد تولید متانول به ظرفیت ۱۶۵۰ هزار تن و واحد تولید پروپیلن به ظرفیت ۴۶۰ هزار تن در سال

فاز دوم شامل: تبدیل پروپیلن به پلی‌پروپیلن

آب‌شیرین‌کن در فاصله ۸۵۰ متری پلنگان میانکاله احداث خواهد شد.

۲- حساسیت‌های محیط‌زیستی مکان پیشنهادی طرح:

- در مجاورت پناهگاه حیات‌وحش میانکاله، در داخل محدوده تالاب بین‌المللی رامسر سایت میانکاله با میزبانی از ۷۰ درصد پرندگان مهاجر جهان (۵۶۶ گونه) و همچنین استقرار در داخل زون ذخیره‌گاه زیست‌کره میانکاله

- نزدیکی به مکان‌های تکثیر آبزیان دریای خزر، استقرار در مرتعی پربازده با صدها بهره‌بردار و تعارض با جوامع محلی، برخوردار از خاک بسیار هیدرومورف، مجاورت با جنگل‌های ارزشمند هیرکانی.

۳- برخی اثرات منفی طرح:

استقرار این صنعت بدون توجه به ماهیت و نوع آلاینده‌های تولیدی در منطقه میانکاله، بدون در نظر گرفتن محدودیت‌های طبیعی، اقتصادی و اجتماعی می‌تواند کارکردهای اکولوژیک این زیست‌بوم باارزش را دچار اختلال جدی نماید. این درحالی است که اثرات غیرقابل جبران و برگشت‌ناپذیر ناشی از آلاینده‌های مختلف طرح بر سلامتی و زندگی ساکنین منطقه قابل کتمان نیست. از مهم‌ترین اثرات منفی طرح می‌توان موارد زیر را برشمرد:

- احداث زیرساخت‌های لازم جهت تأمین یوتیلیتی‌های مورد نیاز طرح از قبیل تأمین آب با احداث آب‌شیرین‌کن و برداشت ۲۵ میلیون مترمکعب آب در سال از دریای خزر و تخلیه شورابه و اثر بر اکوسیستم حساس و شکننده دریای خزر

- اثرات تجمعی طرح آب‌شیرین‌کن و سایر طرح‌های در دست اقدام در منطقه، احداث ۳/۵ تا ۴ کیلومتر خط لوله جهت تأمین خوراک (۴/۱۴ میلیون مترمکعب در سال گاز طبیعی) از خط لوله اصلی سرخس نکا، با احداث ۲۰۰ کیلومتر خط لوله جهت انتقال ۴۰۰ هزار تن محصول تولیدی پروپیلن در سال از استان مازندران به استان سمنان

- تخریب عرصه میانکاله و مرگ حیات گیاهی و جانوری موجود در زون ذخیره‌گاه زیست‌کره میانکاله

- حذف منطقه از لیست ذخیره‌گاه‌های ثبت‌شده جهانی

- ناپایداری و شکنندگی عرصه‌های موجود و خارج‌شدن تالاب میانکاله از کنوانسیون بین‌المللی رامسر

- از بین رفتن ویژگی‌های محیط‌زیستی منطقه در اثر آلاینده‌های خروجی به هوا، پساب صنعتی و پسماندهای کاتالیستی

- تولید گازهای گلخانه‌ای در کنار تغییر کاربری‌های گسترده ناشی از استقرار صنعت و تجهیزات پی‌آیند و اثرات بر سلامتی مردم منطقه.

ادامه در صفحه ۸

برگزیده‌ها

فاصله عمیق میان اسرائیل و حماس؛ مذاکرات قطر به بن‌بست رسید

تهدید به تحریم و درخواست آتش‌بس

۵

تورم عجیب در قیمت فشنگ، صدای تیراندازان اهداف پروازی را درآورد

اعتراض، تجمع و جمع‌آوری امضا

۹

واکنش‌های نمایندگان در صحن علنی مجلس به اظهارات غیررسمی شمخانی درباره توافق با آمریکا

از بی‌اعتباری سیاسی تا اتهام کاسبی تحریم

۲

یادداشت

روایتی دیگر از تحولات در عربستان سعودی

محمدحسین عمادی

در سفر اخیر دونالد ترامپ به عربستان سعودی، وی در سخنانی جنجالی به تمجید و ستایش از دستاوردهای این کشور در زمینه‌های مختلف، از جمله تلاش‌هایش برای حفاظت از محیط زیست، توسعه کشاورزی و امنیت غذایی، پرداخت و آن را در مقایسه با ایران نمونه‌ای از پیشرفت‌های چشمگیر در منطقه دانست. این اظهارات در حالی مطرح شد که عربستان سعودی، کشوری با بیش از ۹۰ درصد بیابان و محدودیت‌های شدید منابع آبی، در دهه‌های اخیر با چالش‌های جدی در تأمین امنیت غذایی مواجه بوده است. مقاله حاضر، روایتی است متفاوت از دستاوردها و شکست‌های عربستان در مسیر توسعه محیط زیست، کشاورزی و امنیت غذایی. این نوشتار با تکیه بر مشاهدات نویسنده در سفر اخیر به عربستان و شرکت در کنوانسیون بین‌المللی بیابان‌زدایی، به بررسی سیاست‌ها، چالش‌ها و ابتکارات این کشور در چارچوب چشم‌انداز ۲۰۳۰ می‌پردازد.

چالش‌های اصلی کشاورزی در عربستان سعودی

عربستان سعودی با اقلیمی خشک و تنها ۱.۵ درصد زمین قابل کشت، با محدودیت‌های جدی در منابع آبی و خاک حاصلخیز مواجه است. اصلی‌ترین چالش این کشور کمبود آب زراعی است که به دلیل بارش اندک، تبخیر بالا و غیرقابل‌پیش‌بینی بودن منابع آبی تشدید می‌شود. در گذشته، طرح‌های بلندپروازانه‌ای مانند تولید گندم با استفاده از آب‌های ژرف اجرا شد که حتی به صادرات گندم به کشورهایی نظیر نیوزیلند منجر شد. با این حال، هزینه‌های بالا و ناپایداری منابع آبی باعث توقف این برنامه‌ها شد. تولید کشاورزی در عربستان عمدتا بر محصولاتی مانند خرما، سبزیجات، غلات (گندم و جو) و محصولات دامی و شیلاتی متمرکز است. با وجود خودکفایی نسبی در محصولاتی نظیر لبنیات تازه، تخم‌مرغ، سیب‌زمینی، گوجه‌فرنگی و پیاز، وابستگی ۸۰ درصدی به واردات مواد غذایی، شکنندگی امنیت غذایی این کشور را نشان می‌دهد. این وابستگی، همراه با چالش‌هایی مانند کمبود نیروی کار ماهر، تغییرات شدید اقلیمی و کاهش بازده محصولات (پیش‌بینی کاهش ۱۰ تا ۲۵ درصدی تا سال ۲۰۵۰)، توسعه کشاورزی را دشوار کرده است.

سیاست‌ها و راهبردهای چشم‌انداز ۲۰۳۰

چشم‌انداز ۲۰۳۰ عربستان سعودی با هدف کاهش وابستگی به نفت و افزایش امنیت غذایی، بخش کشاورزی را به‌عنوان یکی از اولویت‌های اصلی مورد توجه قرار داده است. این برنامه با رویکردی جامع و چندجانبه، به دنبال رفع چالش‌های ساختاری از طریق نوآوری و پایداری است.

ادامه در صفحه ۸